

z prac naukowo-badawczych

AKTYWNOŚĆ EDUKACYJNA BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH NA WARMII I MAZURACH

Alfred Czesła

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

WPROWADZENIE

W literaturze przedmiotu podkreśla się mocno, iż kwalifikacje zawodowe stanowią integralną część kapitału ludzkiego, a sukcesy gospodarcze i dobro-

byt społeczny dość ściśle wiążą się z osiągnięciami edukacyjnymi. Inaczej mówiąc, odpowiednio wysoki poziom systemu oświatowego jest niezbędnym warunkiem dla prawidłowego funkcjonowania rynku pracy. Stąd, między innymi, w licznych badaniach

empirycznych dotyczących bezrobotnych próbuje się zebrać informacje o ich gotowości do zdobycia zawodu.

Uzasadnione jest to tym bardziej, gdyż nadal pokaźna liczba osób – dotyczy to zwłaszcza Warmii i Mazur – nie posiada kwalifikacji zawodowych. W świetle przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy bezrobotny bez kwalifikacji to osoba nieposiadająca umiejętności do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonego dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

Populacja ta w istotny sposób różni się od innych kategorii bezrobotnych. Skąd ta specyfika? Powodów jest kilka: mała aktywność zawodowa i przestrzenna, niechęć do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności, niski poziom ambicji, zamykanie się na zmiany – to tylko niektóre z nich. Najistotniejszy jest jednak fakt, że to właśnie ta populacja jest szczególnie zagrożona wykluczeniem społecznym.

Pełna identyfikacja tej kategorii bezrobotnych pozwoli na lepsze rozpoznanie ich preferencji edukacyjnych. Stanowi to poważne wyzwanie dla środowiska naukowego, podmiotów i partnerów rynku pracy.

DYLEMATY BADAWCZE

Głównym celem badań, które przeprowadzono w pierwszym półroczu 2008 r. na terenie 21 powiatów Warmii i Mazur, było skonstruowanie i upowszechnienie narzędzi, umożliwiających wykorzystanie edukacji jako elementu wpływającego na aktywność zawodową osób będących poniekąd na marginesie społecznym. Podjęto również próbę osiągnięcia celów szczegółowych, a mianowicie:

- zglebienie stanu i struktury bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych;
- zminimalizowanie barier mentalnych po stronie ankietowanych dotyczących oferowania i podejmowania nauki zawodu;
- zwiększenie świadomości respondentów o konieczności uczestnictwa w procesie kształcenia ustawicznego;
- pobudzenie aktywności zawodowej badanych oraz ich trwałe zaistnienie na rynku pracy.

W badaniach wykorzystano ankietę zawierającą 19 pytań zamkniętych, wieloalternatywnych, dotyczących różnych aspektów braku kwalifikacji zawodowych badanych. Uczestniczyło w nich 1476 osób (na 1500 rozpisanych ankiet), co daje 98,4% zwrotu. Próbę badawczą losowano warstwowo-proporcjonalnie do udziału całej populacji 41 175 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w województwie (stan na 2 stycznia 2008 r.). Założona grupa badawcza stanowiła 3,6% ogółu bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w regionie, co odpowiada w pełni standardom stopnia realizacji w tego typu badaniach i ma charakter reprezentacyjny.

Artykuł przedstawia syntetyczne wyniki badań kwestionariuszowych, które pogłębiono analizą opracowań analityczno-statystycznych, zawierających syntezę i ocenę wybranych problemów.

WIZERUNEK BADANYCH

W 2007 r. w Polsce zamieszkiwało 11 441 tys. osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz ogólnokształcącym (10,1% ogółu ludności), co stano-

wiło blisko dwie piąte (36,5%) ogółu bez kwalifikacji zawodowych. Największy odsetek tej ludności występował w województwach podlaskim (44,6%) i warmińsko-mazurskim (42,3%), najmniejszy zaś w lubuskim (19,0%) i śląskim (30,8%).

Osoby bez kwalifikacji zawodowych są najbardziej zagrożone bezrobociem. Świadczy o tym wyższa – w porównaniu z innymi kategoriami ludności – stopa bezrobocia. Na koniec grudnia 2007 r. liczba bezrobotnych w Polsce wynosiła 1747 tys. osób. Wśród nich 588 523 bezrobotnych, tj. ponad jedną trzecią (33,7%), stanowiły osoby bez kwalifikacji zawodowych. Największy odsetek takich bezrobotnych występował w województwach zachodniopomorskim (37,5%) i warmińsko-mazurskim (34,9%).

Wśród bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zamieszkujących obszar Warmii i Mazur ponad trzy piąte (63,5%) stanowią kobiety (w stosunku do 2006 r. wzrost o 2%). Największy odsetek takich bezrobotnych występuje w powiatach: Działdowo (40%); Pisz (39,2%) i Ostróda (38,8%), najmniejszy zaś w Olsztynie Grodzkim (21,0%) i Elblągu Grodzkim (24,8%).

Także w strukturze ankietowanych przeważały kobiety, a następnie osoby: pozostające w związku małżeńskim, w wieku 35–54 lata, z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, będące w trudnej sytuacji materialnej, obciążone obowiązkami rodzinnymi, zamieszkujące wspólnie w wieloosobowych gospodarstwach domowych, mające oparcie w rodzinie i pomocy społecznej, pozbawione pracy dłużej niż pięć lat. Co trzeci badany (34,1%) nie posiada żadnego doświadczenia zawodowego.

O bardzo trudnej sytuacji badanych świadczy fakt, iż ponad dwie piąte (43,7%) z nich zarejestrowała się w urzędach pracy z powodu braku kwalifikacji zawodowych. Co piąty respondent (21,8%) po ukończeniu szkoły podstawowej, gimnazjalnej i ogólnokształcącej bezskutecznie poszukuje pierwszej pracy.

Tabela 1. *Struktura badanych według wieku i płci*

Wiek bezrobotnych	Badani ogółem (N = 1476)		Procentowy wskaźnik udziału	
	liczba	%	Kobiety	Mężczyźni
18–24 lata	456	30,9	55,9	44,1
25–34 lata	308	20,8	55,2	45,2
35–44 lata	277	18,7	62,9	37,1
45–54 lata	313	21,2	59,9	40,1
55–59 lat	122	8,3	55,3	44,7

Źródło: opracowano na podstawie wyników badań.

Spośród wymienionych w ankiecie opcji wyjaśniających przyczyny braku kwalifikacji zawodowych, respondenci najczęściej wskazywali na: złożoną sytuację osobistą; konieczność sprawowania opieki nad dziećmi i członkami rodzin; problemy z nauką; trudne warunki ekonomiczne; stan zdrowia; brak korzyści z kontynuowania nauki; ukończenie liceum i pracę w gospodarstwie rolnym rodziców.

Blisko cztery piąte badanych (79,3%) ma pełną świadomość, iż brak kwalifikacji zawodowych utrudnia im uzyskanie zatrudnienia, poprawę własnej pozycji na rynku pracy i wymaga od nich podjęcia wysiłku edukacyjnego. Dla co piątego bezrobotnego (20,7%) nie stanowi to żadnego problemu.

Tabela 2. Przyczyny braku kwalifikacji zawodowych

Przyczyny	Badani ogółem (N = 1476)		Procentowy wskaźnik udziału			
	liczba	%	kobiety	mężczyźni	wieś	miasto
Sytuacja osobista mi na to nie pozwala	444	30,1	62,4	37,6	52,2	47,8
Względy rodzinne, w tym opieka nad dziećmi/członkami rodziny	323	21,9	88,5	11,5	54,0	46,0
Mam problemy z nauką	273	18,5	37,7	62,3	50,9	49,1
Trudne warunki ekonomiczne	249	16,9	57,0	43,0	55,0	45,0
Stan zdrowia	186	12,6	53,0	47,0	44,2	55,8
Nie dostrzegam korzyści z kontynuowania nauki	176	11,9	41,5	58,5	50,9	49,1
Ukończyłem/am liceum ogólnokształcące	99	6,8	60,0	40,0	28,6	71,4
Praca w gospodarstwie rolnym rodziców	81	5,7	49,4	50,6	70,4	29,6

UWAGA: odsetki nie sumują się do stu, gdyż respondent mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

GOTOWOŚĆ DO ZMIANY WŁASNEJ SYTUACJI

Istotnym sposobem polepszenia statusu życiowego jest próba zdobycia przez bezrobotnych kwalifikacji zawodowych. Okazało się, że zdecydowana większość respondentów (64,3%) w ogóle nie starała się zwiększyć w ten sposób swoich szans na rynku pracy. Najczęściej chęć zdobycia kwalifikacji zawodowych deklarowały: kobiety, mieszkańcy wsi, osoby będące w stanie małżeńskim, w wieku 35–54 lat i więcej, z wykształceniem podstawowym, zamieszkujące wspólnie w czteroosobowym i liczniejszym gospodarstwie domowym, wychowujące dzieci, legitymujące się ponad pięcioletnim stażem pracy, wywodzące się z powiatów: Bartoszyce, Mrągowo, Działdowo i Kętrzyn. Jednak zaledwie jedna trzecia badanych (35,7%) faktycznie podjęła jakiegokolwiek działania w tym kierunku. Były to: kobiety, mieszkańcy miast, osoby będące w stanie wolnym, w wieku 18–34 lata, z wykształceniem ogólnokształcącym, niemające dzieci na wychowaniu, bez żadnego doświadczenia zawodowego, wywodzące się z powiatów: Iława; Gołdap, Węgorzewo i Olsztyn Grodzki.

Tabela 3. Zainteresowanie bezrobotnych zdobyciem kwalifikacji zawodowych

Wyszczególnienie	Zainteresowanie bezrobotnych	
	Tak	Nie
Badani ogółem (N = 1476)		
– liczba	1011	465
– %	68,5	57,5
Procentowy wskaźnik udziału		
– kobiety	58,2	57,5
– mężczyźni	41,8	42,5
– wieś	51,2	49,7
– miasto	48,8	50,3

Źródło: opracowano na podstawie wyników badań.

Aktywność edukacyjna bezrobotnych jest znacznie większa wtedy, gdy proces kształcenia został zakończony stosunkowo niedawno oraz wtedy, gdy wejście w dorosłe życie obliuguje do zapewnienia sobie godziwych warunków bytu. Należy jednak mocno podkreślić, iż nadal co trzeci bezrobotny (31,5%) w ogóle nie

odczuwa potrzeby zdobycia kwalifikacji zawodowych, umożliwiających podjęcie zatrudnienia.

Do bezrobotnych, którzy okazali zainteresowanie zdobyciem kwalifikacji zawodowych, zwrócono się z prośbą o wskazanie zawodów, jakich najchętniej chcieliby się nauczyć. Wybrane zawody były bardzo różnorodne. Z uwagi na to, że badani mieli możliwość dowolnego wyszczególnienia oraz ograniczenia ich liczby do trzech rodzajów, konieczne było dokonanie wtórnej kategoryzacji. Objęła ona 44 grupy zawodów, które wynikały ze swobodnych wypowiedzi osób biorących udział w badaniu. W sumie uzyskano 759 wypowiedzi dotyczących postulowanych kierunków kształcenia zawodowego.

Największe zainteresowanie wzbudziły zawody: sprzedawcy, kucharza, kierowcy, murarza, stolarza, budowlańca, kelnera czy fryzjera, które bardzo często występują na lokalnych rynkach pracy. Wybór uzasadniano łatwością zdobycia niezbędnych umiejętności zawodowych.

Absolwenci szkół ogólnokształcących częściej deklarowali chęć dalszej edukacji i zdobycia dyplomu szkoły wyższej. Preferowali oni następujące zawody: informatyk, księgowy, menedżer ds. marketingu, architekt, fizjoterapeuta, psycholog, nauczyciel, pielęgniarka, pedagog, weterynarz, inżynier ochrony środowiska, prawnik, a nawet filozof.

Bezrobotni deklarujący chęć podjęcia nauki zawodu są skłonni uczynić to jednak dopiero po spełnieniu określonych warunków (tab. 4). Jednym z nich jest późniejsze otrzymanie zatrudnienia. Pozostali uzależniają to od: przyznania stypendium szkoleniowego, elastycznego czasu uczenia się czy zwiększonej pomocy ze strony rodziny/otoczenia.

Respondenci najczęściej (75,3%) aspirują do zdobycia zawodu na poziomie szkoleń i kursów organizowanych przez urzędy pracy. Tylko co dwunasty respondent (8,5%) jest gotów podjąć naukę w zasadniczej szkole zawodowej. Pozostali bezrobotni wymienili takie instytucje szkoleniowe, jak: Centrum Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego czy OHP. Ankietowani wykazują zainteresowanie przede wszystkim uczestnictwem w kursach, szkoleniach i warsztatach niż nauką w instytucjonalnych placówkach szkolących.

Tabela 4. Warunki podjęcia nauki zawodu

Warunki	Badani ogółem (N = 1281)		Procentowy wskaźnik udziału			
	liczba	%	kobiety	mężczyźni	wieś	miasto
Uzyskanie gwarancji, że po zdobyciu zawodu będę miał(a) pracę	856	66,8	55,0	45,0	52,6	47,4
Otrzymanie stypendium szkoleniowego	344	26,9	59,6	40,4	53,5	46,5
Elastyczny czas pobierania nauki	276	21,5	61,2	38,8	42,8	57,2
Zwiększona pomoc ze strony rodziny/otoczenia	121	9,4	78,5	21,5	51,2	48,8
Trudno powiedzieć	117	9,1	64,7	35,3	50,0	50,0

UWAGA: odsetki nie sumują się do stu, gdyż respondent mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Tabela 5. Sposoby zdobywania kwalifikacji zawodowych

Tryb podwyższania kwalifikacji zawodowych	Badani ogółem (N = 1281)		Procentowy wskaźnik udziału			
	liczba	%	kobiety	mężczyźni	wieś	miasto
Uczęszczanie na kursy zawodowe organizowane przez urzędy pracy	969	75,3	55,7	44,3	52,1	47,9
Podjęcie nauki w zasadniczej szkole zawodowej	110	8,5	53,2	46,8	58,1	41,9
Nauka w Centrum Kształcenia Praktycznego	105	8,2	71,2	28,8	47,5	52,5
Pobieranie nauki w Centrum Kształcenia Ustawicznego	88	6,8	70,0	30,0	44,0	56,0
Zdobycie zawodu rzemieślnika	67	5,2	32,6	67,4	53,5	46,5
Szkolenie w OHP	46	3,6	60,0	40,0	50,0	50,0

UWAGA: odsetki nie sumują się do stu, gdyż respondent mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Jedną z miar aktywności badanych może być odpowiedź na pytanie, w jakim trybie zamierzają zdobyć kwalifikacje zawodowe (tab. 5).

Tak niskie aspiracje edukacyjne badanych wynikają głównie z barier finansowych spowodowanych brakiem zatrudnienia i relatywnie niskim statusem materialnym rodziców. W większości respondenci zamieszkują w wieloosobowych rodzinach, gdzie miesięczny dochód na osobę kształtuje się znacznie poniżej średniej krajowej. Przy aktualnych opłatach

za różnorodne formy edukacji nie mają oni większych szans na podjęcie dalszej nauki i poprawę poziomu kwalifikacji.

Ogólnie rzecz ujmując, większość ankietowanych chciałaby podnieść poziom swego wykształcenia, co dobrze świadczy o rosnącej świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego jako istotnego warunku lepszej pozycji na rynku pracy.

Dane o gotowości do zmiany własnej sytuacji przedstawia tab. 6.

Tabela 6. Gotowość bezrobotnych do zmiany własnej sytuacji

Obecnie jestem gotowy(a):	Badani ogółem (N = 1399)		Procentowy wskaźnik udziału			
	liczba	%	kobiety	mężczyźni	wieś	miasto
Podjąć jakąkolwiek pracę	825	59,0	56,6	43,4	47,6	52,4
Zdobyc zawód	710	50,8	58,6	41,4	49,7	50,3
Zmienić miejsce zamieszkania, by móc znaleźć pracę	171	12,2	52,6	47,4	57,9	42,1
Dojeżdżać do pracy poza miejscem zamieszkania	140	10,0	52,1	47,9	65,7	34,3
Skorzystać ze wsparcia finansowego urzędu pracy na założenie własnej działalności gospodarczej	125	8,9	44,0	56,0	44,8	55,2

UWAGA: odsetki nie sumują się do stu, gdyż respondent mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Determinacja bezrobotnych w tej kwestii przejawia się w tym, że trzy piąte (59,0%) z nich zgodziłoby się na podjęcie jakiegokolwiek pracy, nawet nisko płatnej. Może to jednak oznaczać, że jest to chęć deklaracyjna, a nie faktyczna, bowiem gotowość podjęcia pracy jest przez nich przenoszona na instytucje rynku pracy. Uznają oni, że pracę powinny im dać służby zatrudnienia, a ich zadaniem jest jedynie zgłoszenie gotowości jej podjęcia.

Jedynie co ósmy badany (12,2%) jest gotowy zmienić miejsce zamieszkania, co dziesiąty (10%) dojeżdżać do pracy, a jeszcze mniej (8,9%) chce skorzystać ze wsparcia finansowego urzędu pracy na prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Postawa taka wiąże się zapewne z małą aktywnością bezrobotnych.

Jako przeszkodę w większej aktywności bezrobotni podają miejsce zamieszkania – osiedla popegeerowskie, na które pekaes dochodzi dwa razy dziennie, głównie w porach dowożenia dzieci ze szkoły. Niestety, nie pokrywają się one z godzinami pracy. Ponadto proponuje im się płacę minimalną, z której połowę muszą wydać na przejazdy, bo nie ma dla nich tanich biletów miesięcznych. Kolejna przeszkoda to mieszkanie, które trudno sprzedać, bo w większości przypadków jest ono lokatorskie. Z kolei wynajęcie pokoju nie wchodzi w rachubę z powodów finansowych.

ASPIRACJE ŻYCIOWE BEZROBOTNYCH

W badaniach postanowiono sprawdzić, co stanowi główny przedmiot dążeń bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w warunkach funkcjonowania gospodarki wolnorynkowej, oraz jak dalece na ich aspiracje

życiowe wpływa przynależność do określonej grupy społeczno-demograficznej.

Okazało się, iż głównym celem dążeń respondentów (73,2%) jest zachowanie dobrego stanu zdrowia lub powrót do pełni sił. Drugą lokatę w hierarchii celów zajmuje szczęście rodzinne (46,6%), a trzecią – praca (43,2%). Czwarte miejsce zajmuje chęć osiągnięcia odpowiednich warunków materialnych (23,2% wskazań), a zatem dążenie do pewnego rodzaju stabilizacji finansowej, spłaty długów oraz podwyższenie standardu życia i zapewnienie bytu rodzinie. Blisko jedna piąta bezrobotnych (18,6%) optuje za udanym życiem osobistym. Co ósmy badany (12,8%) za życiowy cel stawia sobie pomoc swoim dzieciom.

Ponad jedną dziesiątą (11%) dąży do uzyskania własnego mieszkania. Dopiero na ósmiej pozycji znalazło się wykształcenie (10,5%). Prokreację i wychowanie potomstwa wymienił niemal co jedenasty bezrobotny (9,4%). Wyraźnie rzadziej bezrobotni zwracali uwagę na dążenia związane z życiem duchowym i religijnym, rozpoczęciem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, zakupem lub wymianą na lepszy model samochodu, udanym wypoczynkiem lub rekreacją, czy też posiadaniem gospodarstwa rolnego.

Przytłaczająca większość badanych (81% deklaracji) jest przekonana o tym, że warto się uczyć. Jednak blisko połowa (49,3%) z nich w ogóle nie zamierza poszerzać swoją wiedzę ogólną.

Aspiracje edukacyjne bezrobotnych są ściśle powiązane z ich statusem socjodemograficznym i rodzinnym. To przede wszystkim kobiety, osoby w stanie cywilnym wolnym, w wieku 18–34 lata, niemające dzieci na utrzymaniu, bez stażu pracy chcą poszerzać swoją wiedzę ogólną w gimnazjum, liceum ogólnokształcącym i szkole wyższej.

Tabela 7. Aspiracje życiowe badanych bezrobotnych

Co dla Pan(i) jest najważniejsze w życiu?	Badani ogółem (N = 1476)		Procentowy wskaźnik udziału			
	liczba	%	kobiety	mężczyźni	wieś	miasto
Zdrowie	1078	73,2	57,7	42,3	49,1	50,9
Szczęście rodzinne	687	46,6	62,2	37,8	48,8	51,2
Praca	636	43,2	55,2	44,8	54,1	45,9
Odpowiednie warunki materialne	341	23,2	53,7	46,3	49,9	50,1
Udane życie osobiste	274	18,6	57,7	42,3	44,9	55,1
Pomoc dzieciom	189	12,8	75,1	24,9	57,7	42,3
Własne mieszkanie	162	11,0	53,1	46,9	51,9	48,1
Wykształcenie	154	10,5	72,7	27,3	47,4	52,6
Posiadanie i wychowanie dzieci	138	9,4	76,1	23,9	51,4	48,6
Religia, wiara	64	4,3	56,3	43,8	43,8	56,3
Własna działalność gospodarcza	37	2,5	21,6	78,4	40,5	59,5
Posiadanie/zmiana samochodu	31	2,1	13,0	87,0	60,9	39,1
Czas wolny	28	1,9	33,3	66,7	47,6	52,4
Gospodarstwo rolne	23	1,6	62,5	37,5	87,5	12,5
Trudno powiedzieć	21	1,4	46,2	53,8	50,9	49,1

UWAGA: odsetki nie sumują się do stu, ponieważ ankietowani mogli wymienić od 1 do 3 celów.

ZAKOŃCZENIE

Badania skłaniają do stwierdzenia, że bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych stają się dziś istotnym problemem. Wskazuje na to skala zjawiska oraz fakt, że dotyka ono wyjątkową grupę osób.

Podstawowym gwarantem bezpieczeństwa socjalnego badanych jest rodzina. Świadomość, że można na nią liczyć w tak traumatycznym doświadczeniu jest niemal powszechna. Natomiast takie instytucje, jak ośrodki pomocy społecznej, urzędy pracy, parafie czy kościelne organizacje charytatywne odgrywają – zdaniem respondentów – ważną, ale znacznie mniejszą rolę w budowaniu oparcia społecznego i przez większość badanych postrzegane są jako obojętne na los osób dotkniętych bezrobociem.

Ankietowani samokrytycznie oceniają swoją sytuację osobistą, własne trudności z nauką oraz niedostrzeżenie korzyści w podnoszeniu wykształcenia. Powodów tego stanu rzeczy dopatrują się także we własnych cechach i postawach, takich jak: skłonność do wykorzystania instytucjonalnego systemu oparcia społecznego, brak motywacji do zdobywania zawodu, niezaradność w tej dziedzinie oraz to, że mają wsparcie materialne w rodzinie. Do tego dochodzą trudne warunki ekonomiczne, zły stan zdrowia, względy rodzinne i konieczność wychowywania dzieci. To mocno osłabia ich motywację edukacyjną.

Zaobserwowano bardzo duże zainteresowanie zdobyciem zawodu na różnego rodzaju kursach, szkoleniach i warsztatach. Większość deklarowanych zawodów dotyczyła tych, które nie wymagają nawet wykształcenia zasadniczego zawodowego. Pozostaje otwarte pytanie, czy propozycje szkoleniowe są dostatecznie adekwatne do możliwości, potrzeb i oczekiwań bezrobotnych.

Gotowość do uczestnictwa w szkoleniach jest przejawem strategicznego i asekuracyjnego myślenia. Kierunek aspiracji życiowych bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w decydującym stopniu

jest uzależniony od ich aktualnego statusu. Badani ukierunkowują swoje działania przede wszystkim na: zachowanie dobrego stanu zdrowia, zagwarantowanie szczęścia rodzinnego, znalezienie zatrudnienia, osiągnięcie odpowiednich warunków materialno-bytowych, zapewnienie udanego życia osobistego, zdobycie własnego mieszkania. Dopiero na dalekim miejscu w rankingu stawianych celów znalazło się wykształcenie, do zdobycia którego szczególnie dokładają starań ludzie młodzi i absolwenci liceów ogólnokształcących.

Aktywizacja edukacyjna bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych powinna stać się jednym z głównych kierunków działania urzędów pracy. Także same urzędy pracy muszą stale doskonalić swoje działania statutowe, a przede wszystkim zwiększać dostępność do informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy. Jest to problem złożony, gdyż wymaga zmian zarówno w finansowaniu, jak i strukturze kadrowo-organizacyjnej tych instytucji.

Wyniki przeprowadzonych badań mogą być przydatne dla podmiotów i partnerów rynku pracy w wypracowaniu długofalowych i skutecznych programów pomocy dla tych bezrobotnych.

LITERATURA

- Czesła A. (1998), *Oczekiwane i pożądane kwalifikacje pracowników*, „Polityka Społeczna” nr 5/6.
- Czesła A. (2008), *Mobilność edukacyjna bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych*, Olsztyn: WUP.
- GUS (2008), *Bezrobocie rejestrowane. I kwartał 2008*, Warszawa.
- Kabaj M., red. (2002), *Badanie bezrobocia długotrwałego*, Warszawa: IPISS.
- MRR (2006), *Narodowa Strategia Spójności 2007–2013. Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, Warszawa.
- Rokicka E., Starosta P. (2002), *Mobilność zawodowa i edukacyjna, w: Mobilność zasobów pracy. Analiza i metody stymulacji*, Red. E. Kryńska, Warszawa: IPISS.
- US w Olsztynie (2008), *Biuletyn statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego. I kwartał 2008*, Olsztyn.

SUMMARY

This study targets at the unemployed being without the vocational qualification. They constitute 2/5 of the number of the unemployed people in Warmia and Mazury region. The majority of which are women, aging 35 to 54, with elementary or lower secondary education, in difficult financial situation, laden with family obligations, living in multi-member households, being supported by the family and social welfare, and remaining without work for longer than 5 years. They are aware of their lack of vocational qualifications. Yet, their educational mobility remains of no improvement. They are interested in participation in a number of courses, such as: shop assistant, cook, driver, brick-layer, carpenter, waiter, hair dresser. Their activities are directed mainly towards: ensuring financial conditions, successful personal life and their own home. The education is placed unfortunately low in their standings of the aims to reach. Young people and secondary schools graduates are particularly interested in obtaining higher education.